KURSA KODS | |

STUDIJU KURSA PROGRAMMAS STRUKTŪRA

Kursa nosaukums latviski	**Mūsdienu latviešu valoda: fonētika, leksikoloģija, morfoloģija, stilistika, sintakse**	
Kursa nosaukums angliski	**Modern Latvian: phonetics, lexicology, morphology, stylistics, syntax**	
Kursa nosaukums otrā svešvalodā (ja kursu docē krievu, vācu vai franču valodā)		
Studiju programma/-as, kurai/-ām tiek piedāvāts studiju kurss	Baltu filoloģija, kultūra un komunikācija	
Statuss (A, B, C daļa)	A daļa	
Kredītpunktu skaits; KRP sadalījums pa semestriem, ja kursam ir vairākas daļas	10 KRP (fonētika 1. semestrī – 2 KRP; leksikoloģija 2. sem. – 2 KRP; morfoloģija 3. semestrī – 2 KRP; stilistika 3. semestrī – 2 KRP; sintakse 4. semestrī – 2 KRP))	
KURSA IZSTRĀDĀTĀJS/-I		
Vārds, uzvārds	**Struktūrvienība**	**Amats, grāds**
Dzintra ŠULCE Velga LAUGALE Gunta SMILTNIECE Linda LAUZE	Humanitāro un mākslas zinātņu fakultāte	Docente, Dr. philol. Docente, Dr. philol. Asoc. profesore, Dr. philol. Profesore, Dr. philol.
Kopējais stundu skaits (1 KRP = 40 st.)	400 stundu	
Lekciju skaits (1 lekcija, seminārs, praktiskie un laboratorijas darbi = 2 st.)	Fonētikā – 4 lekcijas (8 stundas) Leksikoloģijā – 6 lekcijas (12 stundas) Morfoloģijā - 4 lekcija (8 stundas) Stilistikā – 6 lekcijas (12 stundas) Sintaksē – 5 lekcijas (10 stundas)	
Semināru vai praktisko nodarbību skaits	Fonētikā – 12 semināri un prakt. nodarbības (24 stundas) Leksikoloģijā – 4 semināri, 6 praktiskās nodarbības (24 st.) Morfoloģijā – 12 semināri un prakt. nodarbības (24 st.) Stilistikā – 10 semināri un prakt. nodarbības (20 st.) Sintaksē – 11 semināri un prakt. nodarbības (22 stundas)	
Laboratorijas darbu skaits		
Kursa līmenis (1-4 – akadēmiskā bakalaura; 5-6 – akadēmiskā maģistra; 7- doktora; P – profesionālais)	1-4 – akadēmiskā bakalaura	
Pārbaudes forma/ -as	1. semestrī – eksāmens (fonētika) 2. semestrī – eksāmens (leksikoloģija) 3. semestrī - eksāmens (morfoloģija, stilistika) 4. semestrī – eksāmens (sintakse)	
Priekšzināšanas (kursa nosaukums, programmas daļa, kurā kurss jāapgūst)	Latviešu valodas zināšanas atbilstoši vidusskolas kursam.	
Zinātņu nozare/apakšnozare	Valodniecība/ sinhroniskā valodniecība	
Kursa mērķi	Balstoties uz teorētiskajiem pētījumiem un latviešu literārās valodas praktisko materiālu, apgūt fonētikas, morfoloģijas un sintakses kursu kā zinātnisku latviešu literārās valodas fonētikas un gramatikas sastāvdaļu. Apgūt zināšanas par latviešu vārdu krājuma diferenciāciju no dažādiem aspektiem, latviešu valodas stilu sistēmu un stilistiskajiem izteiksmes līdzekļiem.	
Kursa uzdevumi	Apgūt latviešu literārās valodas fonētikas un morfoloģijas teoriju. Veidot izpratni par morfoloģijas formu sistēmu un praktisko lietojumu literārās valodas kontekstā.	

	Apgūt zināšanas par funkcionālajiem un emocionāli ekspresīvajiem stiliem, par to izteiksmes līdzekļiem. Attīstīt prasmi izvēlēties atbilstošus stilistiskos izteiksmes līdzekļus un novērtēt izteiksmes līdzekļus atbilstību stilam, labot stila kļūdas. Papildiniet! G.S. Apgūt leksikoloģijas terminus, jēdzienus, apgūt prasmi diferencēt vārdu krājumu no dažādiem aspektiem u.c., apgūt iemaņas atbilstošas leksikas izvēlē tekstveidnē. 4Pilnveidot prasmi strādāt ar zinātnisko literatūru, nostiprināt vārdnīcu izmantošanas iemaņas. Iepazīt un apgūt vārdu krājuma bagātināšanas veidus latviešu valodā. Nostiprināt iemaņas praktiskās sintakses jautājumos. Pilnveidot prasmi lietot pieturzīmes.
Kursa valoda	Latviešu valoda

STUDIJU KURSA REZULTĀTI: ZINĀŠANAS; PRASMES; KOMPETENCES	
latviski	Iegūtas prasmes un zināšanas latviešu valodas fonēmu diferencēšanā; fonēmu pārmaiņu raksturošanā, apgūtas zilbju teorijas. Nostiprinātas zināšanas par vārda uzsvaru, zilbes intonāciju un runas intonāciju. Pilnveidota valodas kompetence fonētikas pamatjautājumos. Zināšanas latviešu valodas gramatikā: vārdšķiras, to morfoloģiskās kategorijas un gramatisko formu sistēma, gramatisko formu lietojums valodas praksē; sintakses kategorijas, izpratne par sintaktiskā saistījuma kopsakarībām, pilnveidota interpunkcijas un tekstveides prasme. Zināšanas leksikoloģijā un stilistikā: vārda leksiskā nozīme un leksiski semantiskā diferenciācija, vārdu krājuma semantiskās mikrosistēmas; funkcionālie un emocionāli ekspresīvie valodas stili, to izteiksmes līdzekļu daudzveidība un prasmīgs lietojums tekstveidē, valodas bagātināšanas prasmes.
angliski	Acquired skills and knowledge of the differentiation of Latvian phonemes, of characterization of phoneme shifts, acquired syllable theories.Consolidated knowledge of word stress, syllable intonation, and speech intonation.Improved language competence in the basic issues of phonetics. Knowledge of Latvian grammar: parts of speech, their morphological categories and system of grammatical forms, usage of grammatical forms in language practice; syntactical categories, understanding of the interconnection of syntactical coherence, improved skill of punctuation and text-formation. Knowledge of lexicology and stylistics: lexical meaning of the word and lexico-semantic differentiation, semantic microsystems of word stock; functional and emotionally expressive language styles, diversity of their means of expression and skillful usage in text-formation, skills of enriching the language.
otrā svešvalodā (ja kursu docē krievu, vācu vai franču valodā)	

KURSA ANOTĀCIJA (līdz 300 rakstu zīmēm)	
latviski	Latviešu valodas fonēmu sistēma. Fonēmu pārmaiņas. Zilbe, zilbes intonācija. Vārda uzsvars, runas intonācija.

	Vārda gramatiskais raksturojums, gramatiskās nozīmes. Vārdšķiras, to gramatiskās kategorijas un paradigmas. Morfoloģisko formu sistēma. Stilu klasifikācija. Stilistiskie izteiksmes līdzekļi. Vārdu krājuma leksiski semantiskā diferenciācija. Sintaktiskās attieksmes, to veidi. Teikuma locekļu klasifikācija. Gramatisko centru veidi. Interpunkcija.
angliski	Phoneme system of the Latvian language. Phoneme shifts. Syllable, syllable intonation.Word stress, speech intonation. Grammatical characterization of the word, grammatical meanings.Parts of speech, their grammatical categories and paradigms.System of morphological forms. Classification of styles. Stylistic means of expression. Lexico-semantic differentiation of the word stock. Syntactic attitudes, their forms.Classification of parts of sentence. Forms of grammaticalcentres of the sentence.Punctuation.
otrā svešvalodā (ja kursu docē krievu, vācu vai franču valodā)	

KURSA PLĀNS UN SATURA IZKLĀSTS		
Tēma un apakštēma (norādīt daļu sadalījumu – I; II daļa …, ja kurss dalās vairākās daļās un ir vairākas pārbaudes formas)	**Apjoms stundās**	**Veids** (lekcijas, semināri, praktiskās nodarbības, laboratorijas darbi)
I daļa. **Mūsdienu latviešu valoda: fonētika**		
<u>I. Fonētika kā valodniecības nozare.</u> 1 Fonētikas jēdziens. Fonētikas pētīšanas aspekti un pētīšanas metodes. 2 Cilvēka runas orgāni un to darbība. 3 Fonētiskā transkripcija.	8 stundas	1 lekcija 1 seminārs 2 praktiskās nodarbības
<u>II. Latviešu valodas fonēmu sistēma.</u> 1 Fonēmu sistēmas vispārīgs raksturojums. 2 Vokāļi, to iedalījums: patskaņi un divskaņi. 3 Līdzskaņi, to raksturojums. 4 Aizgūtās fonēmas latviešu valodā. 5 Skaņu fonētiskā analīze.	8 stundas	1 lekcija 1 seminārs 2 praktiskās nodarbības
<u>III. Fonēmu pārmaiņas.</u> 1 Fonēmu pārmaiņu vispārīgs raksturojums un iedalījums. 2 Pozicionālās skaņu pārmaiņas, to analīze. 3 Vēsturiskās skaņu pārmaiņas: vēsturiskās pārmaiņas vokālismā un konsonantismā. To praktiskā nozīme valodā.	8 stundas	1 lekcija 1 seminārs 2 praktiskās nodarbības
<u>IV. Zilbe un supersegmentālās valodas vienības.</u> 1 Zilbe un zilbes intonācija. Literārās valodas intonāciju sistēma. Intonāciju normēšanas problēma. 2 Vārda uzsvars, tā raksturojums latviskas cilmes vārdos un aizguvumos. Runas intonācija un tās elementi. Publiskās runas pamatprasības.	8 stundas	1 lekcija 1 seminārs 2 praktiskās nodarbības

II daļa. **Mūsdienu latviešu valoda: leksikoloģija**		
1. Vārds kā valodas pamatvienība Polisēmija, homonīmija. Vārdu nozīmju vēsturiskais mainīgums, nacionālā specifika.	6	2 stundas lekcija 2 st. praktiskie darbi 2 st. seminārs
2. Leksikogrāfija Šķirklis, tā saturs. Enciklopēdiskās un filoloģiskās vārdnīcas. Vispārīgās, speciālās un skaidrojošās vārdnīcas.	4	2 stundas lekcija 2 st. praktiskie darbi
3. Vārdu krājuma leksikostilistiskā diferenciācija. Ekspresīvās leksikas noteikšanas kritēriji, stilistiski un emocionāli ekspresīvā leksika. Ekspresīvās leksikas grupas: poētismi, sarunvalodas vārdi, vienkāršrunas vārdi, to raksturīgās pazīmes un stilistiskais lietojums.	2	1 stunda lekcija 1 st. praktiskie darbi
4. Vārdu krājuma etimoloģiskā diferenciācija. Mantotā un aizgūtā leksika. Internacionālie aizguvumi, problēmas to noteikšanā. Internacionālismu vieta nacionālās literārās valodas leksikā. Barbarismi un valodas kultūras jautājumi.	4	1 stunda lekcija 1 st. praktiskie darbi 2 st. seminārs par 3. un 4. tēmu.
5. Vārdu krājuma profesionālā diferenciācija. Vispārlietojamā un speciālā leksika. Terminoloģismu un profesionālismu robežas, lietošanas sfēras. Terminoloģijas komisijas darbs.	2	1 stunda lekcija 1 st. praktiskie darbi
6. Vārdu krājuma teritoriālā diferenciācija. Apvidvārdi, to tematiskās grupas, stilistiskās funkcijas.	2	1 stunda lekcija 1 st. praktiskie darbi
7. Vārdu krājuma sociālā diferenciācija. Žargonismu raksturīgā leksika. Slengs, arodžargonismi, argo.	4	1 st. lekcija, 2 stundas seminārs par 5. un 6. tēmu.
8. Vārdu krājuma vēsturiskais mainīgums. Vecvārdi grupas, jaunvārdu grupas, to iedalījums, stilistiskās funkcijas.	2	1 stunda lekcija 1 st. praktiskie darbi
9. Vārdu krājuma semantiskās mikrosistēmas. Tematisko grupu vispārīgs raksturojums. Leksiskā sinonīmija. Galvenie sinonīmu tipi, to stilistiskās funkcijas. Antonīmi.	2	1 stunda lekcija 1 st. praktiskie darbi
10. Frazeoloģija Frazeoloģismi, idiomas, frazēmas. Frazeoloģiskie savienojumi. Frazeoloģismi terminoloģijā.	2	1 stunda lekcija 1 st. praktiskie darbi
11. Apkopojums Teksta analīze no visiem viedokļiem praktiski un teorētiski.	2	1 stundas seminārs par tēmām 7. -9. 1 stundas praktiskais darbs
III daļa. **Mūsdienu latviešu valoda: morfoloģija**		
1. Ievads Gramatikas un morfoloģijas jēdziens. Vārds – morfoloģijas izpētes objekts. Vārds un vārdforma. Vārdformu tipi.	2	1 lekcija
2. Lietvārds Lietvārda raksturojums. Lietvārdu dzimte. Lietvārdu skaitlis. Lietvārdu deklināciju sistēma. Lietvārdu locīšana. Atgriezeniskie lietvārdi, nelokāmie lietvārdi.	8	1 lekcija 3 praktiskās nodarbības
3. Īpašības vārds Īpašības vārda raksturojums. Īpašības vārda gramatiskās kategorijas. Īpašības vārdu locīšana. Īpašības vārdu gradācija.	2	1 seminārs
4. Skaitļa vārds	2	1 praktiskā nodarbība

Skaitļa vārda raksturojums. Skaitļa vārdu iedalījums pēc nozīmes un pēc sastāva. Skaitļa vārdu gramatiskās kategorijas. Skaitļa vārdu lietojums. Skaitļa vārdu pareizrakstība.		
5. Vietniekvārds Vietniekvārda raksturojums. Vietniekvārdu iedalījums pēc nozīmes. Vietniekvārdu gramatiskās kategorijas. Vietniekvārdu lietošana.	2	1 praktiskā nodarbība
6. Darbības vārds Darbības vārda raksturojums. Finītās un infinītās formas. Darbības vārdu pamatcelmi. Tiešie un atgriezeniskie darbības vārdi. Darbības vārdu konjugācijas. Nekārtnie darbības vārdi. Kārtas kategorija. Darāmā kārta un ciešamā kārta. Ciešamās kārtas formu veidošana. Laika un izteiksmes kategorija Darbības vārda izteiksmju sistēma: īstenības izteiksme, pavēles izteiksme, vēlējuma izteiksme, vajadzības izteiksme, atstāstījuma izteiksme. Laika formu sistēma visās izteiksmēs, laika formu veidošanas paņēmieni un līdzekļi. Laika formu pareizrakstība un pareizruna. Divdabji – darbības vārdu formas, to iedalījums, veidošana, lietojums, pareizrakstība.	8	1 lekcija 3 praktiskās nodarbības
7. Apstākļa vārds Apstākļa vārda raksturojums. Apstākļa vārdu cilme un nošķiršana no lokāmajām vārdšķirām. Apstākļa vārdu iedalījums pēc nozīmes.	2	1 seminārs
8. Palīgvārdi un izsauksmes vārds **Prievārda** raksturojums. Prievārdu novietojums. Prievārdu rekcija. **Saikļa** raksturojums. Saikļu iedalījums pēc sastāva. Saikļu pareizrakstība. Sakārtojuma un pakārtojuma saikļi. **Partikulas** raksturojums. Partikulu iedalījums. Niansētājas partikulas, to nozīmes. Attieksmes partikulas, to nozīmes. **Izsauksmes vārda** raksturojums. Izsauksmes vārdu iedalījums pēc nozīmes.	6	1 lekcija 2 praktiskās nodarbības
III daļa. **Mūsdienu latviešu valoda: stilistika**		
1. Stilistikas pamatjautājumi Stilistikas jēdziens, mērķi un uzdevumi. Stilistikas pētīšanas objekts un saturs. Stilistikas sakari ar citām zinātnes nozarēm. Individualitāte, personība un stils. Stilistika un valodas norma.	2	1 lekcija
2. Valodas stilistiskie izteiksmes līdzekļi 2.1. Stilistisko izteiksmes līdzekļu klasifikācija atkarībā no valodas līmeņiem. 2.1.1. Leksiskie izteiksmes līdzekļi: • neitrālā leksika, tās stilistiskās potences, • emocionāli ekspresīvā leksika, • svešvārdi kā stilistiskās dažādības līdzeklis, • valodas pragmatisms un standartfrāzes, • leksikostilistiskās kļūdas.	18	3 lekcijas 6 praktiskie darbi

STUDĒJOŠĀ PATSTĀVĪGAIS DARBS			
Patstāvīgā darba tēmas	**Patstāvīgā darba uzdevumi**	**Apjoms stundās**	**Sagaidāmais rezultāts**
I daļa. **Mūsdienu latviešu valoda: fonētika (48 st.)**			
1. Fonētikas pamatjautājumi.	Iepazīties ar atbilstošo teorētisko literatūru. Noskaidrot fonētikas jēdzienu nozīmi.	12 stundas	Gūts pārskats par fonētikas pamatjautājumiem un jēdzieniem.
2. Latviešu valodas skaņu sistēma.	Raksturot latviešu valodas fonēmu sistēmu: patskaņus, divskaņus un līdzskaņus.	18 stundas	Apgūta latviešu valodas fonēmu sistēma.
3. Skaņu pārmaiņas.	Analizēt pozicionālās un vēsturiskās skanu pārmaiņas tekstā. Apgūt pareizrakstības jautājumus saistībā ar fonēmu pārmaiņām.	8 stundas	Pilnveidotas zināšanas skaņu pārmaiņu noteikšanā.
4. Zilbe, zilbes intonācija.	Praktiski raksturot zilbju veidus un noteikt zilbju intonācijas.	4 stundas	Nostiprinātas zināšanas par zilbi un zilbes intonāciju.
5. Vārda uzsvars un runas intonācija.	Raksturot vārda uzsvaru. Runas intonācijas praktiskie vingrinājumi.	6 stundas	Apgūtas iemaņas vārda uzsvara noteikšanā. Pilnveidotas publiskās runas prasmes.
II daļa. **Mūsdienu latviešu valoda: leksikoloģija (48 st.)**			
Vārda leksiskā nozīme. Nozīmju klasifikācijas principi. Polisēmiska vārda nozīmes struktūra skaidrojošajā vārdnīcā.	Teorijas apguve, gatavošanās seminārām, praktiski uzdevumi ar skaidrojošo vārdnīcu.	4	Zināšanas par vārda nozīmju klasifikāciju teorētiski un praktiski.
Vārdu atlase, šķirkļu izveide, rakstības un kārtojuma īpatnības dažādu iedalījuma tipu vārdnīcās.	Praktisks darbs – salīdzināt viena vārda šķirkļus dažādās vārdnīcās.	4	Pieredze darbā ar dažādām vārdnīcām.
Ekspresīvās leksikas stilistiskās norādes vārdnīcā, teksta analīze. Ekspresīvās leksikas lietojums valodas kultūras sakarā.	Uzdevumi, teorijas apguve.	4	Apgūti un izprasti attiecīgie jēdzieni, nostiprinātas prakstiskās iemaņas.
Mantotās un aizgūtās leksikas loma valodā. Internacionālismu lietošanas vērtējums.	Radošs uzdevums, teorijas apguve, darbs ar svešvārdu vārdnīcām.	4	Apgūtas zināšanas.
Aktuālas problēmas Eiropas Savienības un Baltijas valstu vienotas terminoloģijas izveidē.	Teorētiskās literatūras apguve un analīze.	2	Pilnveidotas zināšanas par terminoloģiju.
Apvidvārdi kā autora leksikas raksturotāji, kā literārās leksikas rezerve. Apvidvārdu vākšana un pētīšana.	Daiļdarbu tekstu analīze.	4	Nostiprinātas zināšanas.
Žargonismu rašanās, skolēnu un jauniešu žargons, neliterārās leksikas funkcijas valodā, ietekme uz literāro valodu.	Materiālu vākšana, aptaujas veidošana, rezultātu apkopošana.	4	Nostiprinātas zināšanas.
Vecvārdu noturīgums. Galvenās jaunvārdu darināšanas tendences. Okazionālismu rašanās, to noteikšana.	Darbs ar dažādiem publicētiem tekstiem, kartotēkas papildināšana.	2	Pilnveidotas zināšanas.
Sinonīmu stilistiskās funkcijas.	Uzdevumi, gatavošanās	4	Apgūtas zināšanas.

	vārddarināšana un morfoloģija. Liepāja : LiePA, 2001. **Laua, Alise**. *Latviešu leksikoloģija.* Rīga, 1981. **Laua, Alise**. *Latviešu valodas frazeoloģija*. Rīga, 1992. *Latviešu valodas gramatika.* Rīga : LU Latviešu valodas institūts, 2013. *Latviešu valodas pareizrakstības un pareizrunas vārdnīca*. Rīga : Avots, 1995. **Markus, Dace, Bonda, Dzintra**. *Ievads fonoloģijā.* Rīga : Zinātne, 2014. **Rozenbergs, Jānis**. *Latviešu valodas stilistika*. Rīga : Zvaigzne ABC, 1995. **Skujiņa, Valentīna**. *Latviešu terminoloģijas izstrādes principi*. Rīga, 2002. **Strautiņa,Vaira, Šulce, Dzintra**. *Latviešu valodas fonētika, ortoepija un ortogrāfija.* Liepāja : LiePA, 2004. **Strautiņa, Vaira, Šulce, Dzintra**. *Mūsdienu latviešu valodas fonētikas, ortoepijas un ortogrāfijas vingrinājumu krājums.* 4. izdevums. Liepāja : LiePA, 2009. *Valodniecības pamatterminu skaidrojošā vārdnīca.* Rīga : Valsts valodas aģentūra, 2007.
Mācību papildliteratūra	**Blinkena, Aina**. *Latviešu interpunkcija.* Rīga : Zvaigzne ABC, 2009. **Freimane, Inta**. *Valodas kultūra teorētiskā skatījumā*. Rīga : Zvaigzne, 1993. **Laua, Alise**. *Latviešu literārās valodas fonētika*. Rīga : Zvaigzne ABC, 1997. **Lauze, Linda**. *Ikdienas saziņa: vienkāršs teikums latviešu sarunvalodā.* Liepāja : LiePA, 2004. **Muižniece, Lalita**. *Latviešu valodas praktiskā fonoloģija*. Rīga : Rasa ABC, 2002. *Mūsdienu latviešu literārās valodas gramatika*. I. Rīga : LPSR ZA izdevn., 1959. *Mūsdienu latviešu literārās valodas gramatika*. II. Sintakse. Rīga : LPSR ZA izd., 1962. **Nītiņa, Daina**. *Moderna cilvēka valoda*. Rīga : Valsts valodas aģentūra, 2004. **Nītiņa, Daina**. *Ne tikai gramatika*. Rīga: LU Latviešu valodas institūts, 2014, 287.–362. lpp. **Ozols, Arturs**. *Latviešu tautasdziesmu valoda.* Rīga : Zvaigzne, 1993. **Paegle, Dzintra**. *Latviešu literārās valodas morfoloģija*. Rīga : Zinātne, 2003.
Periodika, interneta resursi un citi avoti	Raksti krājumos: „Latviešu valodas kultūras jautājumi”, „Linguistica Lettica”„Valodas aktualitātes”, „Valodas prakse: vērojumi un ieteikumi”, „Vārds un tā pētīšanas aspekti”. Interneta resursi: www.valoda. lv,www.vvk.lv, www.letonika.lv, www.termnet.lv , www.termini.lv

Kursa izstrādātājs:		Dzintra Šulce Gunta Smiltniece Velga Laugale Linda Lauze	30.11.2014.
	Paraksts	Paraksta atšifrējums	Datums
Kurss apstiprināts:		Z.Gūtmane	

	Dekāns/ prodekāns/ Zinātniskā institūta direktors	Paraksta atšifrējums	Fakultātes domes sēdes protokols Nr. 7 Datums 03.12.2014.